

ricis cantaret, et tectis cinere prunis fumus evaprans illi in faciem exhalavit; ille quasi nihil sentiens immotus mente et corpore stabat: at unus ex clericis auferre hoc volens incommodum curvato genu carbones detegit et insufflans sopitos suscitat ignes. Mane autem vocans clericum distinete (*Forte, districte*) sciscitatus est; quare hujus mentis fuerit, ut sacris hymnis dimissis se magis incurvaverit ad construendum focum? Et pénitentiam aliquot dierum sibi indicens, docuit clericos, dum ad opus divinum assisterent, omnes occurrentes cogitatus amovendos, et quantum humani cordis fugacitas patitur, nihil aliud cogitandum.

29. • Igitur de sancto transitu beatissimi viri non tam nobis dolendum quam gaudendum esse videmus. Gratias enim agere debemus, quod talem nostris temporibus virum concessit, qui et prioribus sanctis æquandus, et hujus ætatis hominibus incomparabilis, et posteris imitandus exstitit. Gratias enim agere debemus, quod nos eum ex pastore patronum habere fecit. Nam quamvis omnes sanctos nos patronos habere confidamus, ipsum tamen speciali licet nos (*Forte, nos licet*) indignos patrocinio tueri non absurde speramus. Quantum autem apud Deum ejus patrocinia valeant; testantur sanitates morbi-

A dorum, quibus in variis necessitatibus succurrit. Proinde non ut mortuum plangimus, sed ut viventem subsidio suarum precum nobis subvenire oraamus. O vere beatum et omni laude dignissimum, angelis, prophetis, apostolis, martyribus, confessoribus, virginibus non immerito comparandum: angeli munificia et coelestium contemplatione; prophetis futurorum notitia; apostolis pastoralis curæ successione et prædicationis imitatione; martyribus carnis castigatione et martyrii desiderio; confessoribus divini nominis coram regibus et principibus confessione; virginibus corporis sicut et mentis castitate. Quis ejus sanctitatem non veneretur? Quis miraculorum operationem non obstupescat? Quis ejus humilitatem in signis occultandis non miretur? Majora sunt illa, quam ut digne ea nostræ linguae ariditas valeat explicare. Nec eget ille nostri sermonis præceptio, qui tantis apud mortales prodigiis clarus; qui tantum inter angelos et omnium sanctorum choros in cœlo est glorificatus: ubi nunc Christo conjunctus pro nobis ejus servis, suisque servitoribus apud ipsum intercedat, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæculorum sæcula. Amen.

• Quæ hoc in capite ad finem usque extant, in nullo exemplari impresso de vita aut miraculis S. Ludgeri hactenus habentur.

EXCERPTUM EX LITANIIS RHYTHMICIS

VITAM SANCTI LUDGERI CONTINENTIBUS, WERTHINÆ SCRIPTIS,

De monasterii in Helmstädt fundatione a sancto Ludgero facta.

(Apud Leibnitz, ibid.)

EX LITANIA I.

Fundavit insuper tria loca pariter
Numero locorum, quo et populorum
Werthinam, Helmstädt monachis fundaverat,
De proprietate vel hæreditate,
Et episcopium dictum monasterium, etc.

EX LITANIA II.

Ita ut plurimis studeret discipulis
Omni semper mane lectionem dare.
Quos et erudiens ipse et instituens,
Per honestos mores duxit ad honores.
De quibus plurimi facti sunt episcopi;
Sūus sicut primus frater Hildegrimus:
Qui in Ecclesia dudum fuit aliqua,
Catalaunensi præsul, sub Rhemensi:

C Ubi dum degeret, et commissa regeret;
Et prosperitatem habuisse fratrem
Ludgerum cerneret, ut gentes converteret,
Quos de paganismo acquisivit Christo;
Et ipse monitus nimirum divinitus,
Ad Northuringensem se committi gentem,
Usus auxilio fratris et hospitio,
Manensis in loco Helmstädt vocato:
Ubi sanctissima ordinantes semina
Evangeliorum, in Northuringorum
Jecerunt pectora, donec Dei gratia,
Fecit ibi fructum cœlos usque ductum.
Est episcopium adhuc testimoniolum,
Quo incepit sedem Hildegrimus idem,
Qui quamvis Werthinæ sit conditus corpore,
Haluerstadis tamen sit patroaus. Amen.

CHARTULARIUM WERTHINENSE.

(Apud Leibnitz, ibid.)

IN NOMINE SANCTÆ TRINITATIS INCIPIT LIBER CHARTARUM CAMBIALE CONTRA FOLCBERTUM IN WIDUBERGE.

1. Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego Ludgerus presbyter aliquantulam particulam hæreditatis dato pretio a Theganbaldo ingenuo et nobili homine comparavi in villa

D que nuncupatur Fislacu (Fislack), id est Hovam illam que dicitur Alfgedine-Hova, cum omni integritate, sive in silva, seu in pascuis et perviis et in aquarum usu et decursibus: hæc omnia a supra dicto nobili Franco Theganbaldo ego Ludgerus presbyter comparavi, et aliquantos annos possedi, et in ea elaboravi, quod potui. Nanc autem eamdem Hovam